

IDŐK TANUJA.

(EGYETEMES MAGYAR UJSÁG.)

Szerkesztői szállás és kiadó-hivatal:

molnár-utca, 14. sz. a.

Szerk. iroda: váci utca, 19. sz. 2. em.

Előfizetési feltételek:

Pesten házhozhordíással, valamint vidéken postai szétküldéssel egész évre 16 frt., fél évre 8 frt., negyedévre 4 frt.

Megjelenik e lap vasárnapok és ünnepeket kivéve mindennap.

Hirdetések háromszor hasábozott sorraért vagy annak helyeért 5 ujkr. s 30 ujkr. bélyegdíj számítatik.

Március 1-től június végeig négy hónapra elfogadtatik az előfizetés 5 frt 34 krjával.

Angolország s az egyházi állam.

X.

(B.) Térjünk most át párhuzamaink utolsó részéhez, London és Róma *anyagi jóllétének* összehasonlításához. Angolország bálványozói azt mondják, hogy London utcai aranylányok vannak kikövezve. S csakugyan ezen kövezet 350 millió frankba került. Azonfölül föld alatt 1900 millió hosszant futnak a gázcsövek, melyek a hozzájuk tartozó készlettel együtt 100 millió frankba kerültek; az éji világítás költsége pedig 12¹/₂ mill. frankba kerül. Ekként London utcai alatt s mentében roppant kincs van, s a londoni nép a szó teljes értelmében aranyon gázol. Lássuk azonban, vajjon mind arany-e az, ami fénylik? De éppen azon fényes gázvilágításnál láthatjuk London borzasztó éjjeli képét. „Éjjel, mondja *Mayhew*, midőn az élet zaja megszűnik, s a boltokban a világosság eloltatik, a parkok padkái, a hidak fülkéiben, a vásártérekben mintegy halomra döntve lehet látni a földnélküli csöveselést. Az egyedüli élő lények, kikkel az utcákon találkozhatni, azon nyomorult Magdolnák, kik piperéjükben félig megfagyva, leskelődnek azon részegekre, kik lármázva tántorognak haza. Ott az ajtó küszöbén guggol egy meztelős gyermek, ki az egész napon át nem bírt annyit összekoldulni, hogy az éjjeli szállást kifizethesse; s amott, hol a gáz nagy lánggal ég, jelül, hogy ott az ut javítás végett el van zárva, a rongyos nép tömegesen környezi a tüzet, részént alva, részént a pipán rágódva. Később a nap viradtával fölvan-

szorognak, piszkosan koldulni mennek, vagy zsiros zsákukkal felkeresik a szemét-dombokat, hahogy valamely eldobott csontot, rongyot vagy vasdarabot találhatnak.*) De menjünk teli időben estve a szegények számára *Playhouse-Yardon* nyitott menhelyre, s ott egész sereg földnélküli szegény embert találunk, kik alkonyatkor a menhely körül összesereglenek s várják a kapunyitást. Ott állnak ők meztelb, félig elfagyva, mivel egész nap a hóban fagyban futkostak, míg a zordon s fagyos szél hitvány rongyaikat átjárta. Az emberbarátok majd megreped szive, ha az éheseknek s a hidegtől reszkető gyermekeknek jajgatásait hallja, ha látja, minő dühhel tolong az ajtókhöz az egybesereglett sokaság, csakhogy egy éjjelre szállást s egy falat kenyeret kaphasson. „Midőn mi, mondja *Mayhew* Henrik, ezen menhelyet meglátogattuk, az ajtó előtt mintegy 400, a legnagyobb nyomorban sinylődő teremtmény volt egybegyűlve: anyák csecsemőikkel mellökön, apák kezentartva gyermekeiket, emberek, kiknek sem barátok, sem pénzök, sem ingök, sem cipőjük, sem kenyerek, sem lakásuk, szóval: a világ ezen leggazdagabb városának a legszegényebbjel. . . *Ha tehát mi kevélyek vagyunk roppant gazdaságunkra: kell, hogy megalázzuk magunkat szintén roppant szegénységünk miatt!*

Aki a londoni dockokat meglátogatja, a föld alatt s fölött a kincsek oly halmazát találja, hogy a szem alig képes végigtekinteni rajtuk. A gazdaság itt oly végtelen, mint a tenger, melyen érkezik, s az ember főfáját kap a kiserletnél, összeszámítani a lábainál elterülő kincseket. De forduljunk kevéssé el a Themse partjaitól s az áruraktáráktól; nézzünk a szomszéd udva-

*) The great world of London. I. Rész, 29 l.

Még néhány teljes-számú példánnyal rendelkezünk.

rokba s utcákba — és az ember elszédül az ott uralkodó leirhatlan nyomor látására. A már többször idézett *Mayhew*, kit tuzásról bizonyára senki sem vádolhat, legyen kalauzunk e kirándulásunkban. Sokan képesek, ugymond ő, megtekinteni a gazdagságot, de csak kevesen a szegénységet, mely a világhírű londoni kikötő lakossága között tömegesen uralkodik. Menjen csak valaki a londoni dockok kapui elé reggeli 6 $\frac{1}{2}$ -kor, s ott mindenféle állapotú külsejű s magaviseletű emberek nagy tömegét fogja látni. A mint a nyolcadik óra közelget, nagy tolongás támad a kapuk felé, hol megjelennek a felügyelők, kik a munkásokat felfogadják. Most ezek kezdenek taszítani, veszekedni, kezeiket fölemelni, csak hogy magukra vonják azoknak figyelmét, kik dolgot adnak. Ez oly látvány, mely a legkeményebb embert is megszorítja; midőn látja azon ezer és ezer embert, kik csak egy napi munkát kérnek, s ha meggondolja, hogy azok közül hány száz leend kénytelen egész nap henyélni s éhezni, ezen éhező sokaságnak arckifejezését bizonyára soká nem fogja elfelejteni. „Ha saját szememmel nem láttam volna ezen jelenetet, mondja *Mayhew*, soha se hittem volna, hogy ily tömérdek sok ember ily örülden vágyódik a munka után, s hogy arra annyira szoruljon. Akiknek reggel nem sikerül munkát kapni, a londoni dockok mögé vonulnak a váró udvarokba, s ott töltik óráikat azon reményben, hogy talán a szél valamely új hajót hozand, s így több munkásra leend szükség. Ott hevernek ők a locákon s elmondják egymásnak szenvedéseiket, mások meg a vétkeiket. Londonban több mint 20,000 ember egyedül a kikötői munkából él, vagyis oly munkából, mely öregbedik vagy kevesbül aszerént, amint a szél a hajókat a kikötőbe hajtja, vagy pedig azok bemenetét gátolja. Azon emberek élelme tehát a szélről függ, s így Londonban ezeken s ezeken a szó teljes értelmében a levegőből élnek. S minthogy Londonban annyi ezer s ezer ember napi keresete oly ingatag, mint a szél: ez az egyik oka az oly tömeges nyomornak, melynek létét oly gazdag fővárosban, minő London, senki sem tartaná lehetségesnek.“

1857-ben a munkások elláthatlan tömegekben járták be London utcáit, s fájdalmas hangon kiáltották: *All out of work!* Mind munka nélkül! *All starving!* Mind éhen halva! *Woe! Woe! Jaj! jaj!* — Azon év első felében 9000 asztalos, 8000 festő, 16,000 kőműves, 2000 kovács és sok más munkás volt minden foglalkozás nélkül. Ők összegyűltek *Smithfielden* s azon a helyen követeltek kenyeret, hol egykor *Wat Tyler* a fegyverrel kezében proclamálta az emberi jogokat. Noha Angolország igen sok kenyeret osztogat a szegényeknek, ezek mégis roppant arányban szapo-

rodnak. 1748-tól 1848-ig Angolország népessége háromszor annyira, a pauperismus pedig hivatalos kimutatások szerint nyolcszor annyira növekedett. A hivatalos jelentések szerint Londonban nyolc lakosra jön egy szegény, de *Paschley* Robert kutatásai szerint négy lakosra jön egy szegény, ki segítségre szorul. London a szegényeket illetőleg így áll Rómához. Londonban a dolgozóházakban van 69,000 szegény, otthon pedig 238,000 segítetik, összesen 307,000, vagyis, mint mondtuk az összes lakosságnak nyolcadrésze. Így szól a parlamenti jelentés 1855-ről. Későbbi jelentésekből kitűnik, hogy 1856-ban a dolgozóházakban 77,802 szegény tartatott. Rómában a statistika 1857-ről 2012 szegényt mutat föl, kik részént a dolgozóházakban, részént az utcai almizsnákból éltek, mi az összes népség 80-ik részét teszi. „Minthogy ezen táblákból kitétni mondja *Griffi* Lajos lovag egyházi állam statisztikájának előszavában, hogy az egész egyházi államban a szegények száma 37,015-re rug, míg az egész államban 608,280 család számlálattik: s minthogy azon szegények gyámoltására se kórházak, se menhelyek, se a keresztény szeretet nem hiányzanak: összehasonlítván ezt a más országokban említett szűkölködők nagy számához, méltán panaszkodhatunk azon író fölött, ki nem átalotta mondani, hogy a szerzetes rendek által a jámbor alapítványokból nyújtott szeretet-adományok a pauperismust nagyra nevelik; holt ez épen ott nő hihetetlen nagyra, hol hasonló intézetek nincsenek.“

A legtekintélyesebb angol orvosi újság azt állítja, hogy egy év leforgása alatt 21,770 íróni halt meg éhen. S a „*Medical Times*“ még hozzáteszi, hogy az éhen megholtaknak hivatalos jegyzéke még távolról sem éri el a valóságot. A protestans *Cobbet* mondja: „A különféle grófságokból érkező hivatalos tudósításokból minden évben látja a közönség, hogy a lakosságnak nagy része éhen hal*“). Az angol lapok 1856-ki szept. 19-ről szólottak egy anyáról s ennek leányáról, kik et a londoni rendőrök akkor fogtak el, midőn a *Themsébe* ugrani akartak, hogy az éhség kínjaitól meneküljenek. A *Times* ugyanazon hónapban egy más anya történetét is közölte, ki négy leányával éhen halt. 1856-ban augusztus hónapban egy széptehetségi areképfestő, *Smart* egy alagutnak zsírványok s gyilkosok tanyájának szögében halva találtatott. A halotti vizsgálatból kitént, hogy a szerencsétlen éhen halt. *Lethby* doctor a londoni földalatti csatornák megvizsgálásával megbizatta, London csak egyetlen egy részében három hónap alatt 58 halálesetet mutat-

*) *Cobbet* Briefe über Reform. Brief XVI.

tott ki-
merült
ily ese
1857-
egy n
át akk
büzhő
Rómá
dami,
nagy
eredet
kony
azon s
re, kik
kik az
nagy
gényel
nek. A
del al
azok,
római
oly ret
lala, K
dolog.
követi
„Hála
valaki
éhenh

rongy
dásáva
boszus
jük, h
meg a
tudom
hevese
meit,
Utazs
s maj
lyel a
tebát
lejtess
nem b
Másoo
„Róm
koldus
nines
ról és
mai p
törvé
nehog
alkalu
sokat
ról let
sem f
nát tö
csak t

népessége
dig hivata-
yira növe.
Londonban
tschley Ró-
egy szegény,
n egy sze-
egényeket
a dolgozó-
hon pedig
gyis, mint
lead része.
l. Későbbi
a dolgozó-
Rómában a
t föl, kik
utcai ala-
80-ik ré-
l kitűnik,
am statis-
egyházi
rug, míg
mlátatik;
tására se
ny szre-
ezt a más
y számá-
föfölt, ki
s rendek
szeretet-
elik; ho-
hal ho-

tott ki, melyek erőszakosan, vagy az erő végki-
merültségéből történtek. Fájdalom száz meg száz
ily esetet lehetne Londonban felmutatni. Még
1857-ki októberben is szólottak az angol lapok
egy nőről, ki a kínzó éhhalál ellen négy napon
át akként küzdött, hogy egy pocsolya piszkos s
bűzhödtt vizet itta! Kérdjük, előfordult-e valaha
Rómában ilyes eset? Nagytítás nélkül lehet mon-
dani, hogy a szegények sehol sem részesülnek
nagyobb segítségben, mint Rómában. Az igazi
eredeti forrásából, az egyház szívéből eredő jóté-
konyság ott számtalan esatornákon átömlik mind-
azon szegényekre, ügyefogyottakra, szenvedők-
re, kik részvétre s sajnálatraméltók. Sőt vannak,
kik azt hiszik, hogy a jótékonyság Rómában oly
nagy mértékben gyakoroltatik, miszerént a sze-
gényebb osztályok avval saját káruka visszaél-
nek. Annyi azonban mindenesetre áll, hogy fő-
dél alá jutnak, ruhával s étellel elláttatnak mind-
azok, kik segedelemre *valósággal* szorulnak. A
rómaiak méltó büszkeséggel dicsekesznek, hogy
*oly rettenetes esemény, minő egy embernek éhenhal-
lása, Rómában és az egyházi államban hallatlan
dolog.* Morichini csak a többi római írók példáját
követi, midőn munkája egyik fejezetében felkiált:
„Hála az Istennek, mi sohasem hallottuk, hogy
valaki Rómában bár a leginségesebb időkben is,
éhenhalt volna!”

„De hát mit jelent az a sok koldus, azon ringy-
rongy nép, mely nekünk Róma utcáin rimánko-
dásával annyira alkalmatlan?!“ Kiáltanak föl a
boszus angol tuoristák, Erre *először* is azt felel-
jűk, hogy az Isten igen jó s ép tudóval áldotta
meg az olasz népet, s ezen tűzölpattant nép köz-
tudomás szerént tiszerte nagyobb lármával s
hevesebb taglejtéssel szokja nyilvánítani érzel-
meit, ohajait, mint az éjszaki hidegvérű angol.
Utazzék csak valaki Olaszország déli városaiba
s majd megsiketül az éktelen láрма miatt, mely-
lyel a gyümölcsárusok csemegéiket kínálják. Ha
tehát a római koldus zajosabban s élénkebb tag-
lejtéssel kér alamizsnát, mint a londoni, ez még
nem bizonyítja azt, hogy amaz éhesebb ennél.
Másodszor pedig Villeneuve ural el mondjuk:
„Rómában, ezen városban, melyet rendesen a
koldusság gyűlpontjának tekintenek, távolról
nincs annyi lomha kéz, mint sok más gazdaságá-
ról és éber rendőrségéről híres városban. A ró-
mai pápák: Sixtus, XII. Ince, XII. Leo s mások
törvények által gátot vetettek a koldulásnak,
nehogy ez bünné fajuljon el. Rómában sohasem
alkalmaztatott az angol rendszer, mely a koldu-
sokat az által vélte kiirtani, hogy őket az utcák-
ról letiltotta. A catholicismus fővárosában soha-
sem fogják elfogadni azon elvet, mely az alamizs-
nát törli el, s mely a szegényeket az utcákról
csak úgy söpri el, mint a szemetet elsőpörni szo-

kás*). De végre is az embertelen angol szigor-
kiützte-e Londonból a koldusokat? Válasz gya-
nánt egyszerűen közöljük azon hirdetményt,
mely 1857-ki decemberben London falaira kirá-
gasztva s a „*Weekly Times*”-ben is kinyomatva
volt, s így hangzik:

Hirdetmény. A Koldulás mestersége hat lecke alatt.

„Rooney Lázár tanár veszi magának a sza-
badságot, a közönségnek jelenteni, hogy oly is-
kolát alapított, melynek célja: a koldulás elmé-
letét s gyakorlatát tisztességes alakjaiban taní-
tani. Minden képzett s közönséges elmethetsé-
gű higgadt ember hat leckéből álló egyetlen tan-
folyam által képessé tétethetik a közönség rová-
sára kényelmesen élni, anélkül, hogy a rendőr-
ség zaklatásainak ki legyen téve. A tanár igen
jutányos feltételeket szab. Ő mérsékelt árért
bére ad gyermekeket s tanítványokat is. A gond-
jára bizott gyermekek, legyenek ezek bár a leg-
gyengébb korban, oda vitetnek, hogy minden
testalakot felvesznek, anélkül, hogy tagjaikban
vagy egészségükben valódi kárt szenvedjenek.
Bizonyos árért megnevezetnek London jótéko-
nyabb városrészeinek némely jobb utcái. Rooney
tanár ur tökéletes bizonyosság-gyűjteménnyel
bir tagtörésekről, puskagolyó általi sebzésekről
s más egyéb sérvekről; mind a természet leg-
hűvebb utánzásai. Okos s vállalkozó nők mérsé-
kelt napi díjért különféle az utcai szolgálatra fö-
lötte alkalmas ikergyermekeket kaphatnak. A
tanár magára vállalja kutyák beszerzését vakok
számára; ő szolgálhat mankókkal, flastromokkal,
szóval: mindennel, mi a mesterséghez kívánatik.
Megbízások a tartományokba gyorsan, s a titok
megőrzésével hajtathat végre. 21. Princess-
Street, St. Giles.“

Ugy hisszük, hogy akik a római koldusok
ellen annyira panaszkodnak, elismerendik, hogy
azok még ennyire nem vitték mesterségüket!

Pest, márc. 5.

(*I-y.*) Mint állnak tehát a dolgok ma? —
Az Olaszország rendezésére vonatkozó angol ja-
vaslatokról tehát szó sem lehet többé: Napoleon
más tervet csinált, melynek részletes kifejtését a
trónbeszéd tartalmazza. Hogy mikép kelljen az
új terv ama szavait értenünk, hogy *Victor Ema-
nuel* a szent szék jogait *elvileg* tisztelhetlen tartsa:
erre nézve már biztos magyarázatot leltünk Thou-
venel urnak Turinba küldött sürgönyében. Te-
hát *Romagnában alkirályként uralkodnék Vic-
tor Emanuel ő szentsége souverainitása alatt, kinek
évi adót fizetne.*

Már mi ez? Sokkal jobban ismeri a világ

*) Villeneuve, Du pauperisme, tom II.

mind Thouvenel, mind Fölséges urának éleslátását, hogysem lehetné, miszerént e tervet III. Napoleon *őszintén* készítette. Ez sakk-huzás és semmi egyéb. Napoleon jól tudta, hogy ama tervet sem ő szentsége, de még kevésbé fogja elfogadni a büszke Victor Emanuel. Már tudjuk is, hogy Cavour tagadólag válaszolt. S így a főkérdésre, Romagna bekebelezetésére nézve t. i., ismét csak oly huzást-vonást látunk, mint március elseje előtt. Talán csak a tavasz kinyíltát várják, hogy egy új hadjáratra elegendő okot adjanak vagy adassanak.

Ha Romagna vagy Umbria és a határvidékek is szárd csapatok által szállatnak meg, semmisen bizonyosabb, mint hogy ő szentsége mind Napoleon, mind Victor Emanuel ellen a nagy excommunicatio villámát fogja szórni.

Akkor csak sajnálnunk kellene, hogy a franciák császáriján újra bebizonyolva, hogy a hatalmas Isten még a lángeszű férfiaknak, még a böleseknek is, ha meg akarja őket büntetni, elveszi eszközét.

Jellemző, hogy Victor Emanuel, kit bizonyára még a Times sem nevezhetne sem butának sem rajongásig buzgó katolikusként, midőn ő szentségének Romagna ügyében adott válaszát elolvasta, mélyen meghatva s majdnem ingerülten így szólt Cavourhoz: *En követem Önt akár a pokolig, de csak az ajtajáig, be a pokolba mégsem lépek Onnel.*"

Napoleon, saját országában, fájdalom, még folyvást az erős szellemet játszsza. Több, a pápa érdekét a szószékről is védő áldozár elfogatását már említettük: mire nézve találó egy kath. lapnak azon megjegyzése, hogy „Napoleon sok „kérdést tanulmányoz”, de az egyháztörténelmet nem tanulmányozta; mert különben tudná, hogy az üldözés vértanúságot von maga után, a vértanúság pedig mindig nagygyá s győzhetlemé teszi a kath. egyházat.”

A t. olvasó már ismeri Thouvenel urnak anti-encyclicáját: erre az anti-encyclicára msg. Parisis, az arrasi lángeszű püspök röpiratot irt és semmivé teszi ott Thouvenel urnak egész okoskodását.

Hasonló iratot bocsátott ki Lacordaire atya, s talán azért restellik a Tuileriákban, hogy a híres szerzetes a francia Akademiába megválasztott.

Napoleon tehát, ha már nem veszi figyelembe, mikép jártak 19. század óta mindazok, kik a pápaságot üldözték, otthon mindenesetre elég jelt lát arra, hogy szeresse okosabban saját dynastiáját s ne ingerelje maga ellen az egész világ kath. népességét.

Azon száznegyvenegy főpásztorhoz, kiknek egyetemes nyilatkozványra lapunk 52-ik számá-

ban volt közölve, ismét háromnak, és pedig angolországának esatlakozásáról értesülünk. Ezen három közt van a tuami érsek, *Mac-Hale János* kinek egy nyilatkozványát Palmerston lordhoz nem régmí is közöltük; a másik kettő: az osso-ry-i püspök *Walsh Ede* és a kildarei s leighlini püspök *Walsh Jakob*.

Az irhoni primás-érsek nagy buzgalmat fejt ki az ő szentsége számára való gyűjtések körül.

LEVELEZÉSEK.

Erdélyből Erdély irodalmát nagy veszteség érte. Kéméndi *Városi László*, Hunyad vármegyének kedvelt dalnoka, az oly szép reményekre jogosító munkássága ifjú költő, életének 27-dik évében folyóévi február 19-én a végszentségek buzgó fölvétele után tüdővész következtében egy jobb életre átszenderült. Ki csinos, *jobbírányu* költeményeit a „Magyar Futárban” figyelemmel kísérte, a szomorú jelentés azon állítását, hogy „vele az irodalom egeről egy tündöklő csillag futott le”, mely fájdalommal aláírandja; mert oly futásnak indult volna, mely tündökölt már eredetben. Isten engedje látnia, mit hő, tisztá-érzésű keble itten sejtett s oly lágy hangokba öltöztemi tudott. Béke lebegjen hamvai fölött a föltámadás nagy napjaig!

† =
A Maros mellől. Febr. végén. T. Szerkesztő Ur! Ön több vezércikkében azon reményét fejezte ki, miszerént III. Napoleon oly közéletet találna, melyen mind az olasz nemzetnek tett ígérezeit teljesítenie, mind pedig az egyház szentséges fejének érdekeit sértetlenül megőriznie sikerülend. En ezt, noha Önnek vezércikkeit tiszteletteljes nagyrabecsküléssel olvasom, nem hiszem, mit, ha véleményem különbsége ellenére nem lesz, ezennel ki is fejték. Nem akárom itt azt fölhozni, hogy Napoleonban enyire bízni, némileg fatalismus, vagy épen annak hiedelme, hogy ő fölsége mindenható; nem akárom a történelemből kölcsönözött okokkal azt bizonyítani, hogy a nemzetek sorsát vezető és rendező hatalmasságoknak kezelésébe egy magasb szózat is szokott belézőlni; nem kérdem én azt, ki teljesítendő reményét, azaz ki találna föl ama közéletet, ha III. Napoleon holnap a ravatalon nyugszik: én csak azt mondom, hogy a *tények és események kérelhellen logikája*, melyre jelenleg mint az erkölcsiesség fölvére építeni szokás, Napoleont ama közéletnek föltalálásában világ végeig akadályozandja. Senki sem szolgálhat két urnak, ezt maga az igazság mondja. Már pedig egy kézzel a szabadelvűek minden árnyalatu táborait — teytk föl, hogy a közszabadság, mint némelyek hinni szeretik, és nem saját érdekében — fölhasználni, más kézzel pedig imez elemek ép általa mozgásba hozott tevékenységét megakadályozni akarni, két urnak szolgálata. Persze, ha az események szükségessé és nem esetlegessé volnának, az már más volna! Én épen ezért nagy hasonlatosságot találok a világesemények menete és a légtüneti jelenségek vagyis az időjárás között. Lám a légmérő minden jelenségei arra mutatnak, hogy a léghen nagyon kevés nedvesség van, a hőmérő jó idő óta ugyanazon fokát mutatja a melegnek, a szél onnan fuv, amerről még soha eső nem jött, az ég derült, a nap nem jöve hővel sütte föl, semmi állat, vagy krónikus betegséggel kímélő ember változást nem érez, tehát minden emberi számítás azt mondja, hogy ma gyönyörű idő lesz. De ime a *párást-szelek* felhőt felhőre — tölnek egünk közelébe, már mutat-

kozna
Az an
tik-e
nak d
reket
kikre
vitorl
Napol
merül
egym
lelki
advers
Anton

Mette

vasla
szülk
udvar

főlad
juk, s
teljes
gunk
urat
tendj

Napole
rönt
vissze
ezen
tásat,
adásá
elő, n
lelki
Velen

hatta
szám
itt is
ország
ténél
után
rté,
volta
gyan
gátás
liga
hadü
rancs
nába
kator

*
ezutá
győző
tartju
nek a
hatni
dyna
talán
évi u
rőtő

koznak, már a szél is itt van s vele fejünk fölött a zápor. Az angol parlament életének rejtekeiben nem ólálkodhatik-e oly kérdés, mely Palmerston eddigi szilárd állásának dacára észrevétel nélkül szönyegre hozatva, más embe- reket tol a rudra. kik nem Napoleon tanát valják s kikre ő tehát nem támaszkodhatik? És ha igen, ha neki vitorláit egybevonnia kellend, lol a prestige varázsa, Napoleon egyedüli talizmánya? A szélsőt kellend akkor mernie; de ki nem tudja, hogy a szélsők oly közel esnek egymáshoz? Ki kísérletet hisz, kísérletet lát, a bátor- lelkű főnnek mondja: *et portae inferi non praevalebant adversus eam.* Hanem, hogy azután e győzedelmeskedőt Antonelli kísérleti-e vagy más, az közömbös*).

POLITIKAI MOZZANATOK.

Ausztria. Gróf Reehberg külügyminiszternek hg Metternichhez intézett másik sürgönye így szól:

„Bécs, febr. 17. 1860.

II. A francia kormány, mielőtt a negyedik angol ja- vaslat iránt véglegesen nyilatkozott volna, okvetlenül szükségesnek tartá, előtűntni s a berlini és sz-petvári udvarok előtt saját helyzetét kifejezni s igazolni.

Mi ama gondosságot, melyet Thouvenel ur ezen feladat teljesítésére szentelt, sokkal inkább méltányol- juk, semhogy részünkről fontos dolgoknak ne tartanók, teljes világba helyezni ama magatartás okait, melyet ma- gunk elé kiszabandónak véltünk. Ezen célból Thouvenel urat a sürgönyében foglalt történelmi előadásban köve- tendjük.

Azon akadályok közt, melyek állítólag gátolták Napoleon császár azon reményének létesülését, misze- rént Olaszország ujraszervezését az előbbi dynastiák visszahelyezésével kibékíthetendí, a külügy-miniszter ur ezen dynastiák fejének téltenségét s passiv maguktar- tását, az egyházi állam fejedelmének a reformok meg- adásábani késlekedését, s végre ama hallgatást számlálja elő, melyben Ausztria folyvást megmaradt azon nemes- lelkű szándékok iránt, melyek Napoleon császár előtt Velence közigazgatására vonatkozólag nyilatkítottak.

Szabadjon azon kérdést tennünk, hogy miként jár- hattak volna el a trónjoktól megfosztott fejedelmek a számukra előállított helyzettel szemben? Szükségtelen itt ismét előszámolni azon okokat, melyek Közép-Olasz- ország fölkelését előidézték. Ezen téren jelenleg a tör- ténelem birodalmába tartoznak. Szardínia az, mely mi- után a mozgalmat régóta előkészíté, azt hatalmába ke- ríté, hogy saját céljaira használja föl. Szárd ügynökök voltak azok, kik a dolgok többi rendjéhez igazszokdás gyanujában állott összes elemek kiirtása által a közigaz- gatást ujraszervezték; szárd tisztok voltak azok, kik a liga seregét megalakították. Épen most ő szárd felsége hadügyminisztere egyszersmint a liga seregének főpa- rancsnoka is s több szárd tábornokok intézik a Bolog- nában folytatott hadkészületeket. A fölkelő tartományok katonai dictatura alá helyeztetek; a törvényes fejedel-

) Tisztelt munkatársunk okoskodásának helyét adunk ezután is, hamintjárt egyben másban eltér is — nem meg- győződésünk, hanem — „felfogási modorunk. Mi koránsem tartjuk Napoleont mindenhatónak, sőt inkább csak eszköz- nek a Mindenható büles kezeiben. Hogy pedig bátran vár- hatni tőle, miszerént, ha pápaüldöző politikája folytán dynastiáját komolyan veszélyeztetni látandja, könnyen fog- talalni módot a kath. világot kielégítő megoldásra, azt 12- évi uralma nevezetes politikájának igen sok váratlan — is- rögtöni fordulataiból méltán következtethetni. Szerk.

mek melletti minden nyilatkozat honarúási büntényül üldözöttet. A népek óhatoda kizárattott a választási működésekből; s azok, kik képesek voltak a választói jogot gyakorolni, csupán az uralkodó párt által alkal- mazott terrorismus nyomása alatt szavaztak. Ily erőszá- kos ügyállással szemben, miként hallathatták volna sza- vokat a trónjoktól megfosztott fejedelmek? Nemde ama fogadás, melyet a mozgalom főnökei az ő legjobban com- binált manifestatiók számára csalhatlanul készítettek volna, az ő méltóságukon többé helyre nem hozható esa- pást ejtett s jövőjüket céltalanul compromittálta volna?

Bárminők lettek légyenek is ama viszonyok, miket tartományai behozni az egyházi állam fejedelmek el- volt tökélye, vajjon illő lett volna-e azokat ama perben követelni ki, midőn Bolognában egy pártos gyűlés az ő trónról letételét mondá ki?

Ami végre Velencét illeti, ama nagylelkű szándé- kok, miket a Császár fűlséges urunk e tekintetben Vil- lafrancában nyilvánított, noha természetesen saját füg- getlenség s autonomiájának minden idegen befolyások elleni megőrzése mellett, egész épségükben főállanak. Ha ezen szándékok még nem alakultak tényekké, kinek hibája ez? Nemde köztudomású tény, miszerént a villa- franci béke a forradalmi párt számára jeladást szolgálalt egy oly tevékenység megkötöttetésére, melynek tárgya s egyszersmint áldozata Velence volt? Nemde a Szardi- nia védpaiza alatt ezen célra alakított bizottságok hallatlan erőfeszítést fejtettek ki oly célból, hogy a ve- lencei tartományok lázadásra bírassanak? E tekintetben a vitéz s loyális francia sereg tanúskodására hivatko- zunk, melynek szemei előtt mentek végbe ezen funder- latok, s mely — erről nem vagyunk győződve — oszto- zott amaz indignatio érzelmében, melyet ezen alattomos háboru gerjesztett nálunk, mely egy csak épen akkor aláírt béke árnyában tovább is folytatott. A rendet- lenség emissariusai Velencét minden irányban bejárták, mindenütt a viszály tűzét szítván; s ez annyira sikerült is nekik, hogy a kormány parancsoló kötelességnek tartá, a békés polgárokat a köznyugalom engesztelhetlen ellenségei elleni szigorú rendszabályok által részesíteni ama hatályos oltalomban, melyre azoknak szentesített jegük van. Vajjon szerencsésen lett volna-e sugallva a császári kormány, ha ily perect választ ki ama szándé- kok létesítésére nézve, melyekre Thouvenel ur célzást tesz?

Azon erőlködések sorára emlékeztetve, melyeket a francia kormány a restauratio érdekében tett, a minisz- ter azon küldetéseket is kiemeli, melyekkel Reiset gróf és Poniatowski herceg megbizattak, s melyek Thouve- nel ur véleménye szerént a népek ellenállásán hajótö- rést szenvedtek.

De nem lehetett e a csalódás veszélye nélkül a nemsikerülést nagy részben azon biztosításoknak is tu- lajdonítani, melyeket a francia kormány más organumai a villafranci béke óta adtak, s melyekből az uralkodó párt azon meggyőződést meríté, hogy az erőhatalom al- kalmazása a restauratio fogantatásának eszközei kö- zül ki van zárva? Ily ígért által tökéletesen megnyug- tatva a kormányzóknak szembeütnő érdekükben állt siketeknek maradniok azon insinuatiók ellenében, melyek a restauratio értelmében hozzájuk jutottak, és mind- azon eszközöket melyekkel egy főálló hatalom mindig rendelkezik, tartózkodás nélkül alkalmazni, hogy több- ség valódi véleményének érvényesítésében gátoltsátek.

Legyen bármint Franciaország nem állapodott meg. — Egy congressus, egybeülést idézte föl, azon re- ményben, hogy Európa segélyével diadalmaskodni fog azon ellenálláson, melyre Franciaország izolált tervei találtak.

Mint hogy mi e reményhez esatlakoztunk, beleegye-
zünk a congressusban részvevőbe, miután azon bizo-
nyosságra jutottunk, hogy a francia teljhatalmazottak az
ausztriakkal tökéletes egyetértés szellemében fogná-
nak működni, hogy a zürichi szerződés által fűntartott
souverain jogoknak tisztelet szerzessék és az annexio-
nisticus törekvéseknek gát vessessék.

Igy álltak a dolgok, midőn egy előre nem látott
esemény a helyzetet lényegesen módosítá. Oly tervek
tamogatása, melyek célja volt az egyházi állam területi
épségét megsonkítani, amyi volt, mint a köztünk és
Franciaország közt oly szerenésen létrehozott egyetér-
tés alapjait megmástitani. Mert ezen épség fűntartása
addig a két kabinet közt minden tárgyalásokban min-
den vitán kívül álló kérdésnek tekintett s a zürichi
szerződés XX. cikke ugyanazon szempontból néze azt.

Mialatt mindenfelől azon kérdés emelkedett, ily
eszevethetőleg megváltozott körülmények közt a con-
gressusnak micsoda kilitása lehetett még sikerre, maga
Franciaország is azon határozatra jutott, hogy azt hatá-
rozatlan időre elnapolja.

A francia kormány sajnálja az ellenvetéseket, melyek
a teljhatalmazottak összehívása ellen tétettek, midőn
azok épen összegyűlendőek voltak. Ugy hisszük ki-
muntatt, hogy ez akadályok a mi akarattunktól az ügy
minden stadiumában függetlenek voltak.

Thouvenel ur, a helyzet fejtegetését folytatva azon
kérdést tárgyalja, vajjon a restauratio Ausztria és Fran-
ciaország fegyveres közbenjárása által végre lenne e-
hajtható. Azon következtetésre jött, hogy az erkölcsileg
mindkét irányban lehetlen.

Ránk nézve fontossággal bír itt az elvi és alkalom-
szerűségi kérdés közt különbséget tenni. Különböző ter-
mészeti politikai indokok, melyeket mi számba fogunk
venni, a két hatalomnak ajánlatossá teszik, hogy Közép-
Olaszországban a fegyveres közbelépéstől tartózkodjanak.
Másképp súlyt helyezünk arra, constatirozni, hogy
azon elv alkalmazása, melyre Franciaország hivatkozik,
nem egy különbözésnek van alája vetve, melyek a kör-
ülmények természetétől függenek. Bizonyos, hogy Szár-
dínia a fölkelés javára Közép-Olaszországban tényleges
interventiót gyakorolt, mely nélkül ezen fölkelés nem
consolidálódhatott volna. A francia kormány, ha bár a
benemavatközás elvében nagy tekintélyű nemzetközi
szabályt lát, maga is megengedi, hogy e szabály nincs
kivétel nélkül, s hogy ő a maga részéről Olaszországban
interveniált, mivel paransoló körülményeknek hódolt,
és mivel az ő érdekei ezen interventiót szükségességgel
rákényszeríték.

Mintán Thouvenel ur az idegen hatalom alkalma-
zását minden combinatióból kizárta, azt a kérdést veti
föl magának, vajjon mindent a véletlenre kell-e hagyni,
azon veszélyvel szemben, hogy erőszakosan forradalmi
érzletek lépnek a monarchiai eszmék helyébe, melyek
azóta az olasz mozgalmat folytonosan jellemezték.

Válaszul e kérdésre csak azon legőszintébb oha-
jtasunkat fejezhetjük ki: vajha az olasz bonyodalmakat
oly gyors megoldásra jutni láthatnók, melyet az általa-
nos érdek kíván, s mely következképp a tartós állandó-
ság zálogát képezi. Vajjon a nagybritanniai kormány
által indítványozott combinatióknak megvolna e jelleme?
Érett megfontolás után, szabadságot veszünk magunknak
ezen kételkedni.

Egy percz sem kételkedünk, hogy a bizonytalanság
állapotának e tovább tartása, mely Közép-Olaszországra
nehezedik, végre a demagog szellem azon tuláradását
vonhatná maga után, melytől Thouvenel ur tartani lát-
szik. De ép oly kevésse távolíthatjuk el magunktól azon
agályt, hogy a megoldás, mely amaz elvek diadalát

zárna magába, melyre a demagog párt hivatkozni szo-
kott, nem hogy a veszélyeken győzedelmeskednék, sőt
inkább növelné azokat.

Távol mi fölünk, e komoly kérdést, mely benü-
nket foglalkodtat, befolyás nyeresé vagy politikai vetély
barca szempontjából tekinteni Ausztria és Franciaország
közt. Ha, mint Thouvenel ur megjegyzi, arról van a szó,
Olaszországot mintegy közbenbő hatalmat constituálni a
két állam közt, mi bizonyoságot adtak, hogy készek va-
gyunk e munkában közreműködni, de természetesen azon
meggyőződéshez ragaszkodva, hogy a villafrancai pro-
gramm az, mely eszközt nyújtott, ezt gyakorlatiasan és
Európa politikai súlyegyenére veszély nélkül véghez
vinni.

Thouvenel ur fűntartá magának egy legközelebbi
sürgönyben a Romagna kérdését tárgyalni. Nekünk már
volt alkalmunk szempontunkat ez ügyben azon sürgöny-
ben kifejezni, melyet január 20-káról 1. sz. a. fömeltősá-
godhoz intézni szerencés voltam. Ez azonban nem fog
bennünket gátolni, hogy azon nyilatkozatot, melyet a
kültügyminiszter ur nekünk ígér, a legelőkelőbb érdekekkel
fogadjuk.

On fölhatalmaztatik e sürgönyt Thouvenel urnak
fölolvasni, és ha kívánja, ezt másolathat nála hagyni.

Fogadja stb. stb.
Francia- és Olaszország. A politikai mozzana-
tok közt jelenleg első helyet foglal el a bekebelezési kér-
dés. Napoleon császár égő kérdését tevő azt trónbeszé-
dében; a brit parlament szakadatlanlannak vitatásával
foglalkozik, és az utóbbi francia és szárd sürgönyök szer-
érent esközim bizonyos, hogy Európa nemcsak a kü-
lönböző annexio kérdéseket megoldva látandja.

Tájékozásul fog szolgálni olvasóinknak, ha ezen
kérdések jelen stadiumáról rövid áttekintést adandunk:
az angol alsóházban, mint az illető rovatban láthatni,
Kingslake és Peel urak ismételve utaltak azon veszé-
lyekre, melyek Angolországot, sőt egész Európát fenye-
getnék, habogy hozzájárulását adná Savoyának Francia-
országba való bekebelezéséhez. Angolország — ugymond
Kingslake — az 1815-iki szerződések által kezességet
vállalt, hogy sem Savoya, sem pedig a rajnai vidék
nem fog bekebelezetni a francia birodalomba. És azon
időben megállapítva lön nem csak az, hogy Franciaor-
szág az 1790-ben birt határaitra reducáltassék, hanem
Angolország Ausztriával Porosz- és Oroszországgal kül-
lön szerződést kötött, melyben ezen nagyhatalomnak mind-
egyike kötelezte magát, hogy saját részéről érvényt fog
szerezni, míg egyttal a szárd király 10 millió fr. kapott,
hogy a szárd határszéli várakat Franciaország ellen
erősítse. Mahogy tehát Savoya Franciaországba kebe-
leztetik, azon esetben Angolországra nézve csakugyan
fűnáll az érintett szerződés szerénti kötelezettség, és
Ausztria, vagy Porosz, vagy Oroszország föl van joga-
sítva Angolországnak beavatkozását fölívni. Azonban
nem is azon anyagi hatalom gyarapodásától félnek,
melyet Franciaország Savoya által nyerne, hanem in-
kább az európai jognak általa okozott fölforgatásától.
Russel lord mit tud ezen jogovásra felelni? A miniszter
ismételve állítja, hogy ő sem családi szerződményről,
sem egyáltalában semmi szerződésről Franciaország és
Szárdínia közt Savoyára vonatkozólag nem tud. Hatá-
rozottan ellenzi a bekebelezést, s azt véli, hogy az általa-
nos bizalmatlanságot gerjesztend Franciaország ellen.
Rendíthetlentl bizik azonban III. Napoleon bölcseségé-
ben, és reméli, hogy ő nem fog e tekintetben lépést
tenni a többi nagyhatalmak hire nélkül. És ez a pont az,
melyben Russel lord nézete megegyezik a francia csá-
szár nézetével. Ez utóbbi is azt mondja — nem fogja
Savoyát bekebelezni anélkül, hogy a többi hatalmakat

előb-
sát
ninc-
sem
érel-
rópa
hogy
poli-
kér-
dig
kita-
nyug-
nagy
tára-
sék.
az
meg-
nagy
háza
ural-
vour
vissz-
az a
nyil-
ugya
az e
mag
gróf
vazá
fejle-
anne
beny
grúy
Frán
Schv
lap
vagy
mag
mert
teg
esetű

ülés-
voyá
nem
ülés-
csak
Brig
hogy
nak
sem
elő.
Angl
nes
azt
sel
fávr
nyila
hogy
ben
szük
tekin
ugyí
latko
a fra
a tró

előbb meg ne kérje, és a savoyaiaknak is jóváhagyását ne birja. Elvileg tehát Francia- s Angolország között nincs különbség. Úgy látszik, hogy a kivitelre nézve sem igen ltnnek el egymástól a nézetek. — Ez ügyben értekezletről, vagy congressusról szó nincs. Egyik európai hatalom sem tartja a jelen időt alkalmasnak arra, hogy a mai Franciaországgal szemben beszéljessen annak politikáról. És ez az, amit III. Napoleon — mint főnebb irtuk — az alatt ért, hogy az európai hatalmakat megkérdi. Franciaország Közép-Olaszországban félig — meddig föntartani akarja a legitim jogokat; miért, könnyű kitalálni. Thouvenelnek sürgőnye mit nyújt? Szardínia nyugottan elveheti Pármát és Modenát, és a toscanai nagyhercegség ellenben állitassék vissza önálló állapotára, és Romagna Szardínia alkirálysága alá helyezettessék. Hol van itt a legitim elv, és minő érdek, legyen bár az a legitimitas, vagy a forradalom érdeke, talán ilyen megoldás által kielégítést? Érhetté-e a római curiát nagyobb lealázás, mint ha a mai viszonyok közt az egyházállam egy részét kénytelen volna Szardínia világi uralmának átengedni? Ne bámoljuk tehát, hogy Cavournak közlőnye már ma azt jelenti, hogy Szardínia visszatartja a francia javaslatokat, és Franciaországtól az annexio elismerését kéri, mihelyt a népek emellett nyilatkoznak. Ezekből tehát kiviláglik, hogy csakugyan a bekebelezési tények tökélelben állunk. Csakhogy az egész drámai művet még jelenetelni kell. A prologot maga a francia császár szavalta el márc. 1-jén. Cavour gróf az első fölvonást, a közepolaszországi gyűlések szavazását a napokban elő fogja adni. A többi fölvonások fejleményeit előre sejtethjük. (L. fenebb a 2-tk cikket).

Azon egyhangúság, melyvel az angolok Savoya annexiója ellen nyilatkoztak, Párisban igen kellemetlen benyomást tön. — A „Patrie“ fölhasználja ez alkalmat gúnyt űzni azoknak félelméből, kik azt hiszik, hogy Franciaország Savoya után a francia Schweizot, és Schweiz után a Rajnát fogná követelni. Az érintett lap megjegyzi, hogy Franciaországot nem telhetlen birvágy vezérli, s csupán azért ohajtja Savoyát, mert ez maga (?) akar hozzá csatlakozni. Belgiumról nem szól, mert maga sem hiszi, hogy itt szintén annexiói viselkedet nyilvánlandna bizonyos új kérdés „tanulmányozása“ esetében.

Angolország. London, márc. 3. A felsőház tegnapi ülésében, a külügyi al-államtitkár előterjeszté a Savoyára vonatkozó iratokat. — Az alsóházban pedig Peel nem tartja kielégítőnek Russel lordnak a február 28-ki ülésben tett nyilatkozatát, és kérdi, hogy Napoleon csakugyan el akarja-e mind venni az Alp-szorosokat. Bright Peelnek ezen interpellációját rosszallja, ő értesült, hogy maga Savoya ohajtja a csatlakozást, és így Angliának hozzá semmi köze. Inkább pusztuljon el Savoya, semhogy Angol- és Franciaország között sürliódsát idézzen elő. Maimers ellenben ez ügynél igen érdekeltnek tartja Angliát. Paget Bright szavait igen önzöknek tartja. Milnes viszonzá, hogy Savoya ohajtja a csatlakozást, így azt véli, hogy Paget ezen ügy fontosságát tiltozta. Russel lord kijelenti, hogy a francia trónbeszédről kapott távirati tudósítás alapján, annak tartalmáról még nem nyilatkozhatik. A francia követ csak ma jelenté ki, hogy uralkodójának csakugyan szándéka Savoya ügyében a nagyhatalmak tanácsát (!) kikérni. Napoleon szükségesnek találja a bekebelezést. Neki (Russelnek) e tekintetben más a nézete. Minthogy Európa ez ügyben ugys tanácsot adand, a parlament véleményének nyilatkozata e percben igen szánandó volna. Cowley lordot a francia külügyi miniszter biztosítja arról — hogy habár a trónbeszédben említés nincs tve k. lőle, Napoleon mégis

szándékszik Savoya népességének csatlakozási kívánalmáról értesülni.

Spanyolország. Madrid, febr. 25. A Tetuánban szőtt békealkudozásokról utólagosan értesülünk, hogy a marokkói fölhatalmazottak 12 napi határidőt kértek avégett, hogy a föltételekről a császárt tudósítsák. O'Donnel azonban azt kívánta, hogy ők saját felelősségük terhe alatt fogadják el a föltételeket; de minthogy ők ezt nem teheték, és O'Donnel sem tágitott, febr. 17. Tetuánból eltávoztak, és ugyanezen hónap 23-án az ellenségeskedések újra megkezdettek. (Itt a barbárnak merészességét aligha nem a keresztény és alkotmányos Anglia acélozza).

Dunafejedelemségek. Belgrad, febr. 26. Magán tudósítások szerint, a porta megszálta Bosnia és Herzegovina határszéleit, és Drina hosszabban török előrsők számára örkunyhókat állítottatott. (Milos, buzdíttatva az orosz rokonszenv (csak rokonszenv?) által, csak oda törekszik, hogy első uralkodása alatt, t. i. erőteljes nemzetének a török iga alól való tökéletes fölszabadítására).

Legujabb.

— London, márc. 5-én. A „Morning Herald“ fölhívat, lap írja, hogy kétségbevonhatlan hitelességű forrásból jelentheti, miszerént Thouvenel, miután Napoleon a maga politikáját ismét lényegesen megváltoztatta, beadá lemondását, melyt ha a császár elfogad, hihetőleg ismét Walewsky lesz a külügyminiszter. (V. ö. ugyanezen számunk Maros mellőli levelét és a jegyzetét.)

— Berlin, márc. 4. A „Pr. Ztg.“ szerént, „Humboldt Sándornak Varnhagenen váltott levelei,“ című betiltott könyve a tilalom alól fölszabadíttatott.

— Bescia, márc. 3. Az itteni székesegyházban egy hitszónokot, ki a pápa mellett beszélt, nem engedé szóhoz jutni a nép (??) (Talán a fölbérelt esőseké?).

— Milano, márc. 3. Mint mondják, itt hat raktár fog föllállitani, melyeknek mindegyike 30,000 ember számára lesz ellátva eleséggel.

— Modena, márc. 2. A „Gazetta di Modena“ szerént, Bologna megerősítésére a folyó évben 4,000,000 lira van utalványozva. A római kormány megtiltá Ancona és Romagna közt az átviteli kereskedést.

— Turin, márc. 2. Még a „Gazetta di Parma és a Diritto“ is rosszallják a kath. hírlapok Toscanából való kitiltását. (Mirel holnap bővebben szólunk). Az elől érintett lap szerént az annexio március közepe táján fog bekövetkezni és a király akkor Közép-Olaszországba menend. — Az itteni őrsereg, mint mondják, közelebb 20,000 emberre fog szaporitani. Alessandriában naponként élelmi szerek szállitának.

— Turin, márc. 4. A szavazás eredményét 20-kán meg fogjuk tudni.

— London, márc. 3. A mai Observer szerént Byng a holnapi alsóházi ülésben a következő föliratot indítványozandja: Az alsóház hódolattal fogadja a kereskedelmi szerződést, mint új jelét ő fölsége-azon kívánatának, hogy alattvalói jólétét előmozdíssa. (Tehát bizalmi szavazás a kabinetre és buzdítás Napoleonra nézve Savoyát illetőleg).

— New-York, febr. 24. A Hungarian elshlyedt. Tartanak attól, hogy utasok is vesztek el.

— London, márc. 1. A Reuterféle távirának jelentik Rómából, febr. 28 ról, hogy a bibornoki testület kimondta volna, hogy az egyházállam épsége nem csupán poli-

tikai kérdés. Rómából nyole tanuló kiutasított. Az egyetemi igazgató letétetett, ami a tanulók részéről új demonstrációkat idézett elő. — A kormány (a „Nord-szerén”) kölesönt szándékszik kötni.

— *Páris,* már. 2. A törvényhozó testnek egy törvényjavaslat terjesztetett elő a vám-árszabályzat megváltoztatása iránt. — Mint állítják, Cowley lord angol követ fölvilágosításokat kérend. (Alkalmasint a trónbeszéd miatt.)

TÁROGATÓ.

— A Magy. Tud. Akademia számára ft. *Kövecz János* esp. és tari plébános az egri főegyházmezejében 10 a. é. forintot küldött be hozzánk, és pedig 5-öt a palotára, 5-öt az alapítke nevelésére.

— Mult hét végén igen kedves vendégünk vala. Ngs és ft. *Kovács József* kalocsai kanonok urhoz volt szerencsénk Temesvár felé való keresztülutazása alkalmával. A kegyelet és hű barátság buzdította a jeles férfit, hogy nem tekintve az út fardalmait s az idő zordonságát, megjelenjék Temesvárott amaz ünneplés gyászmisén, mely benső barátjaért, a esanádi egyházmegye korán elhunyt püspökeért március 7-én fog megtartatni.

— A magyar egyházat ismét veszteség érte. Ngs és ft. *Szezeny Imre,* a esornai premontr. Rend praelatusa f. hó 2-án, élte 62-ik évében az Urban elhunyt. Az örök világosság fényszerkékjek neki!

— A *budapesti Orvosgyógyt.* f. hó 3-án tartott rendes gyűlésében orv. tr. *Leuhossék* es. kir. egyetemi tanár a gerinc-ozsólpról bonc- és élettani tekintetben értekezett.

— Megjelent az „*Új Magyar Múzeum*“ 1860-ki első füzeté, e következő érdekes tartalommal: Nagy napok, *Toldy* Ferenczről; gr. *Dessewffy József* leveleiből *Kazinezy* Gáborról; A mohácsi ütközet Peesevi türök író után *Vámbery* Armintól; Magyar történelmi adalékok: I. *Zsigmond* király fogsága ideje, Országos tanács. Csallóköz kerület. II. A szikszó-ujfalusi harc. 1678. *Toldy* Ferenczről; — *Caenons* Luiziádája, *Greguss* Gynlától. — A múzeum tárcája. Névtelen levelek. Magyar akademiai szemle jannarról. Budapesti orvosi egyesület. Irodalmi napló. *Kazinezy*-irodalm. 1860-ki irodalmi újdonságok és hírek. — Az előfizetés egész évre helyben 5, vidékre 6 fr.; előfizetheti *Emich Gusztáv* könyvkiadó hivatalában, Ferenciek tere 7. szám.

— A volt *harmincad-épület* negyedik háztelkét tr. *Kovács* Sebestyén *Endre* ur, mint legtöbbet igérő, vette meg, négyezeröglöt 301 o. é. frrtal számítván.

— Az „*Akademia könyve*“ ügyében jelentik, hogy az nem lesz anthologia, hanem élő költőink, oly verseiből álland, melyek még sehol ki nem adtak; szóval *album* — és nem *anthologia*.

— *Balla Károly* hazánkfiának idő, illetőleg viharjósatai Belgiumban és Párisban csakugyan beteljesedtek. Mint írják, Párisban mult hó végén oly nagy szélvész dühöngött, milyenre évek óta nem emlékeznek. A különben esendes Szajna nagy habokat hányt; kisebb járművek pedig elsüllyedtek. A Tuillériák kertjében a fák tövestől kiszavartattak; több kémény összeomlott; a cserepek 2—300 labnyira repültek a háztetőkről. A távirtd oszlopai csaknem mind kidöntettek, sőt a pályavonalakon a közlekedés is fönakadt.

— A *római Borgói sz.-Mikály templom* lángok marta léka lett. A tűz először a templom belsejét, azután a tetőt emészté fel. Az égés, úgy látszik, onnan támadt, hogy a sekrestyés az esteli áldás után nem elég vigyázattal oltotta ki a gyertyákat. Azonban szándékos gyújtásról is beszélnek.

— A *zalamegyei gazd. Egyesületre* nézve, mely most van alakulóban, a soproni es. k. helytartóságtól kértrend-beli leirat érkezett. Az előlotti tanácskozmány f. é. már. 12-re van kitűzve *Zala-Egerszegre*.

— Az *első magyar általános biztosító társaság* alap-szabályainak pótléka, mely az életbiztosítási ág alapelveit foglalja magában, a m. belügyminiszterium által végleg helybenhagyott, s e helybenhagyás a budapesti m. helytartósági osztály f. é. febr. 26-án kelt leiratával a társaság elnökéhez megküldetett.

— *Kütnöc végrendelet.* Velencében egy gazdag ur, ki püpos és lólabu volt, meghalozván, tetemes vagyonát 19 éves nőrokonára hagyá oly feltét alatt, hogy olyanhoz menjen nőül, ki szintén püpos és lólabu; azonkívül minden év legelső negyedét kolostorban töltsse, az elhunynak lelkeért imádkozandó. Ha a hülye e fültételeket nem teljesitené, a vagyonról elesik.

— A *nemzeti színházi nyugdíjintézet* *Rhedei László* ur 20,000 frrtal hagyományán kívül 70,000 frrnyi alaphól áll. Ez azonban évenként gyarapszik. Maguk a szini tagok, a vendégjátékok és jutalomeladások évenként több mint négyezer frrtal szaporítják a tőkét. Az intézet kiadásai: titkári fizetésre 210 fr., szolga fizetése 63 fr., nyugdíjazás 11 volt színházi tagnak vagy családnak: 5429 forint.

— *Makón,* mint a „*P. N.*“ -ban olvassuk, *négy szegény paraszt ember* levél kíséretében összeget küldött egy kübe-esülésben álló urhoz, hogy ez azt valami jótékony célra fordítsa. A levélírók mondják, hogy mióta ök is tudják, mi az a haza: összeállottak felfogadván, hogy mig élnek, annak javára mindennap félre tesznek egy krajcárt. S úgy érzik, hogy mióta ezt cselekszik, magukkal és sorsukkal elégedettebbek, jobb férjek, jobb apák, jobb embereknek érzik magukat. Ohajtják, hogy bár mások is így tennék.

— Febr. 10-ről 11-kére éjjel a *Dardanella-város* (Konstantinápoly európai oldalán) lángok martaléka lett. Az egész község a tengerparton, hol a követségek s kereskedelmi ügynökségek lakai voltak, nem létezik többé. A tűz a francia követségi palotában ütött ki, s öt gyermek veszett el a lángok közét.

— *Kegyess adományok.* „*Attala,* febr. 17. 1860. IX. Pius római pápa ö szentségének, mint a ker. kath. hívek jelenleg szorongatott fejedelmi főpásztorának, ezen jellege alatt „*Lászlók jó cselekedeteiket*“ — (Mát. 5, 16.) az „*Idők Tanuja*“ szerk. által az attalai plébános és hívei 7 db aranyat és 70 frrtal. a. é.“

Nemzeti színház. — Ma adatik: „**A kupecz.**“ Népszimnű dalokkal 4 felv.

Nemzeti könyvszét.

29. *Nehány szó báró Eötvös Józsefhez.* *Báró Kemény* Gáborról. *Puszen,* Pfeiffer *Ferdinánd.* 1860. Nyomatott *Jacob* és *Holz* hausnénél Bécsben, 8-adrét, 37 lap.

Tulajdonos kiadó és felelős szerkesztő: Főmunkatárs: **Lonkay Antal.** Garay **Alajos.**

Ipár, gazdaság, pénzügy, kereskedelem és közlekedés.

Börzétávirat Bécsből, márc. 5. 5% Metalliques 69.35. — részvények 193.50. — Augsburg 113.75. — London (ezüst) 133. — Arany (egy darab) 6 frr. 30²/₁₀ kr.

Pest, 1860. Nyomatott *Wodianer F-nél.* Ezerhétvált 3. szám.